

PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
ELEMENTY WYPOSAŻENIA KOŚCIOŁA POD WEZWANIEM
PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO W ŁUKOWIE

Opr. ANDRZEJ SOŚNIERZ

mgr Konserwacji Dziej Sztuki
Nr dypl. 4920
Andrzej Sośnierz
NIP: 532-116-51-38
tel. 022-788-60-44

ŁUKÓW 2024

HISTORIA KOLEGIATY P.W. PRZEMIENIENIA PAŃSKIEGO W ŁUKOWIE

Historia obecnej świątyni wiąże się z przybyciem do Łukowa zakonu Kleryków Regularnych Ubogich Matki Bożej Szkół Pobożnych, pospolicie zwanego Zakonem Pijarów. O sprowadzeniu zakonu do Łukowa zdecydowała inicjatywa stanu szlacheckiego. W 1701 r. zakończono budowę przykościelnych pomieszczeń szkolnych, a Pijarzy rozpoczęli nauczanie. W krótkim czasie szkoła pijarska w Łukowie stała się jedną z przodujących w Polsce a w roku 1785 pijar ks. Stanisław Konarski, współtwórca Komisji Edukacji Narodowej, poparł przejście tej szkoły pod bezpośredni zarząd KEN. W 1704 roku rozpoczęto budowę kościoła, którą to zakończono w 1712 roku, jednak wskutek pożaru w 1725 roku budynek uległ zniszczeniu.

W 1733 roku kosztem mieszkańców miasta Łukowa, okolic oraz właścicieli ziemskich rozpoczęto budowę nowej świątyni oraz pomieszczeń zakonnych. Projekt kościoła i budowy wykonał królewski architekt - Antonio Solari (kierownik budowy Zamku Warszawskiego i innych obiektów stolicy), po naradzie z architektem księcia Sanguszki (Paweł Karol Sanguszko) - Pawłem Fontaną (Paweł Antoni Fontana – czołowy architekt doby późnego baroku w Polsce, włoskiego pochodzenia). Majstrem na budowie w latach 1750-1762 był zubożały szlachcic Jan Krzysztof Kluk, ojciec ucznia szkoły pijarskiej, późniejszego znakomitego przyrodnika Krzysztofa Kluka. Budowę świątyni ukończono w 1762 roku.

SPIS TREŚCI

1. IDENTYFIKACJA OBIEKTU: <i>Stolarka drzewiowa</i>	4
2. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ.....	4
3. ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE.....	4
4. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH.....	5
1. IDENTYFIKACJA OBIEKTU: <i>Szafa wnekowa zakryta</i>	6
2. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ.....	6
3. ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE.....	6
4. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH.....	7

1. IDENTYFIKACJA OBIEKTU:

Obiekt: stolarka drzwiowa

Drzwi w wschodniej ścianie prezbiterium

Drzwi w zachodniej ścianie prezbiterium

Datowanie: XVIII w.

Autor: nieznany

Materiał: drewno sosnowe

Miejsce przechowywania: Kościół pod wezwaniem Przemieienia Pańskiego w Łukowie

Opis: *Drzwi w zachodniej ścianie prezbiterium.* Pierwotnie drzwi podwójne, obecnie należy traktować je jako całość bowiem wzmocnione zostały od strony zakrystii deskowaniem. Są to drzwi wykroju prostokąta, w konstrukcji ramowo-płycinowej (lustro płyciny cofnięte). Cofnięte skrzydła. Obrazowanie zewnętrzne w formie portalu. Otwór wejściowy ujęty w szerokie obrazowanie. Okucia ozdobne, zawiasy hakowe, zamek skrzynkowy z żelazną kutą klamką.

Opis: *Drzwi w wschodniej ścianie prezbiterium.* Drzwi dwuskrzydłowe, w wykroju prostokąta, w konstrukcji ramowo-płycinowej. Cofnięte skrzydła, obrazowanie zewnętrzne w formie portalu. Otwór wejściowy ujęty w drewniane szerokie obrazowanie. Zawiasy hakowe, zamek i klamki współczesne.

2. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Drzwi były poddawane zabiegom renowacyjnym, w czasie których zastosowano niewłaściwie dobrane materiały z punktu widzenia technologii i estetyki przewidzianych dla obiektu zabytkowego. Powierzchnia stolarki drzwiowej pokryta została kilkukrotnie farbami o nieodpowiedniej kolorystyce.

3. ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Obiekt wymaga działań konserwatorskich, likwidujących przyczyny i skutki zniszczeń obiektu poddanego intensywnemu użytkowaniu. W zakresie działań technicznych należy przeprowadzić dezynfekcję, dezynsekcję i impregnację obiektu. Prace stolarskie winny przywrócić pełne walory użytkowe. Usunięcie wtórnych lakierów i nadanie odpowiedniej kolorystyki podkreśli zabytkowy charakter obiektu.

4. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Wykonanie wstępnej dokumentacji fotograficznej oraz wykonanie badań stratygraficznych warstw malarskich.
2. Demontaż. Należy zdemontować skrzydła drzwiowe i przewieść do pracowni konserwatorskiej. Nie należy demontować ościeżnic (renowacja in situ).
3. Usunięcie niewłaściwych reperacji.
4. Usunięcie zabrudzeń, wtórnych wymalowań i innych nawarstwień - mechanicznie i chemicznie (zmywacze do opłók lakierniczych typu SKANSOL itp., rozpuszczalniki organiczne). Środki i metody usuwania przemalowań opracować po wykonaniu prób.
5. Wymiana ważnych konstrukcyjnie elementów zniszczonych przez owady – zastosować dobre, wysezonowane drewno odpowiedniego gatunku. Usunąć lub wymienić wtórne wprowadzone wzmocnienia.
6. Wykonanie niezbędnych prac stolarskich – wzmocnienie rozluźnionych połączeń, sklejenie pęknięć.
7. Uzupełnienie ubytków drewna – rekonstrukcje i fleki, wykonać z drewna odpowiedniego gatunku, dopasowując kierunek usłojenia. Drobne ubytki wypełnić kitem drzewnym o dobranej barwie, otwory wylotowe barwionym kitem woskowo – żywicznym.
8. Dezynsekcja – wszystkie elementy zdezynfekować poprzez wprowadzenie preparatu owoadobójczego. W zależności od możliwości, zastosować metodę iniekcji w otwory wylotowe lub kilkukrotne pędzlowanie.
9. Wzmocnienie strukturalne – impregnację zniszczonych przez owady elementów, których nie można wymienić, należy przeprowadzić metodą iniekcji lub pędzlowania wprowadzając 10 – 15 % roztwór Paraloidu B-72 w Ksylenie lub preparat REMERS Aidol Epoxi Holzverfestigung.
10. Okucia i mechanizmy należy poddać renowacji polegającej na przywróceniu sprawności mechanizmom, usunięciu wtórnych powłok zabezpieczających (farba), oczyszczeniu powierzchni z zabrudzeń korozji metalu, odtłuszczeniu, a następnie naniesieniu nowych powłok zabezpieczających. Zastosować należy inhibitor korozji, nie powodujący przetworzenia rdzy w ciemne związki kompleksowe np. 0,1% roztwór urotropiny w chloroformie lub 1,5% roztwór azotynu sodu.
11. Nadanie odpowiedniej kolorystki, która podkreśli zabytkowy charakter obiektu.

1. IDENTYFIKACJA OBIEKTU:

Obiekt: szafa wnękowa w prezbiterium

Datowanie: XVIII w.

Autor: nieznany

Material: drewno sosnowe

Miejsce przechowywania: Kościół pod wezwaniem Przemieienia Pańskiego w Łukowie

Opis: Szafa wnękowa drewniana zamocowana kutymi hakami, wmurowanymi ścianę. U dołu część cokołowa z szeroką listwą. Zwieńczeniem to gzyms uskokowy w formie tzw. oślego grzbietu, w którym osadzone są trzy kwiatowe wazony. Drzwi w konstrukcji ramowo – płycinowej, lustra płycin cofnięte. Dolne drzwi w wykroju prostokąta. Natomiast drzwi górne flankujące niszę, ozdobiono listwami w formie lambrekinów. Mają ramiak w formie łuku wklęsło – wypukłego. Surowe drewno występuje w: zaplecku, półkach i rewersach drzwiczek.

2. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Czynniki niszczące, które przyczyniły się do obecnego złego stanu zachowania szafy można podzielić na kilka kategorii:

- a) Przekształcenia estetyczno – plastyczne: przemalowania zmieniające estetykę i formę rzeźbiarską
- b) Czynniki fizyko-chemiczne: osłabienie i rozspojenie łączy, szczeliny, wypaczenie desek i listew, spękania drewna
- c) Czynniki biologiczne: destrukcja drewna spowodowana działalnością owadów szkodników drewna
- d) Czynniki mechaniczne: pęknięcia, złamania, nadłamania, zgniecenia

3. ZAŁOŻENIA KONSERWATORSKIE

Celem prac konserwatorskich jest powstrzymanie przyczyn i usunięcie skutków czynników niszczących. Przywrócenie parametrów wytrzymałościowych i powrót do pierwotnych walorów artystycznych.

4. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Wykonanie wstępnej dokumentacji fotograficznej oraz wykonanie badań stratygraficznych warstw malarskich.
2. Demontaż. Należy zdemontować szafę i przewieść do pracowni konserwatorskiej.
3. Usunięcie niewłaściwych reperacji.
4. Usunięcie zabrudzeń, wtórnych wymalowań i innych nawarstwień - mechanicznie i chemicznie (zmywacze do opwłok lakierniczych typu SKANSOL itp., rozpuszczalniki organiczne). Środki i metody usuwania przemalowań opracować po wykonaniu prób.
5. Wymiana ważnych konstrukcyjnie elementów zniszczonych przez owady – zastosować dobre, wysezonowane drewno odpowiedniego gatunku. Usunąć lub wymienić wtórnie wprowadzone wzmocnienia.
6. Wykonanie niezbędnych prac stolarskich – wzmocnienie rozluźnionych połączeń, sklejenie pęknięć.
7. Uzupełnienie ubytków drewna – rekonstrukcje i fleki, wykonać z drewna odpowiedniego gatunku, dopasowując kierunek usłojenia. Drobne ubytki wypełnić kitem drzewnym o dobranej barwie, otwory wylotowe barwionym kitem woskowo – żywicznym.
8. Dezynsekcja – wszystkie elementy zdezynfekować poprzez wprowadzenie preparatu owoadobójczego. W zależności od możliwości, zastosować metodę iniekcji w otwory wylotowe lub kilkukrotne pędzlowanie.
9. Wzmocnienie strukturalne – impregnację zniszczonych przez owady elementów, których nie można wymienić, należy przeprowadzić metodą iniekcji lub pędzlowania wprowadzając 10 – 15 % roztwór Paraloidu B-72 w Ksylenie lub preparat REMERS Aidol Epoxi Holzverfestigung. Do roztworu impregnatu należy dodać środek biobójczy ze względu na profilaktykę działania i głębokie osadzenie w strukturze drewna.
10. Okucia i zamki należy wymienić na nowe.
11. Nadanie odpowiedniej kolorystyki, która podkreśli zabytkowy charakter obiektu.

mgr Konserwacji Dziej Sztuki
Nr dypl. 4920
Andrzej Sośnierz
NIP: 532-116-61-38
tel. 022 788-50-44